Tạp chí Kinh tế và Dự báo Online
Economy & Forecast Review
VIỆN CHIẾN LƯỢC PHÁT TRIỂN - BỘ KẾ HOẠCH VÀ ĐẦU TƯ

Biến dịch, Kinh Dịch, khám phá cùng tận và văn hóa của sự trường tồn

09:49 | 29/02/2024

Trong công việc tìm tòi những vấn đề nghiên cứu có giá trị, tìm kiếm được điều mới mẻ và có khả năng trường tồn có lẽ thuộc nhóm công việc thách thức nhất.

Trong công việc tìm tòi những vấn đề nghiên cứu có giá trị, tìm kiếm được điều mới mẻ và có khả năng trường tồn có lẽ thuộc nhóm công việc thách thức nhất. Ban đầu, những dấu hiệu nhỏ bé của sự mới mẻ thường khó nhận biết. Nhưng khi được nuôi dưỡng qua lao động, tìm hiểu sâu, sự gia tăng trí tò mò và phương pháp, những điều mới mẻ hơn sẽ có cơ hội tiếp nối nhau ra đời [1].

Khó khăn đầu tiên, phần nhiều liên quan tới tâm lý của nhà nghiên cứu, chính là cảm giác ngột ngạt, chật chội bởi tưởng chừng như bất kỳ ý tưởng nào lóe lên đều đã bị chiếm lĩnh bởi những tác giả ngòi bút trứ danh, được ca ngợi, khâm phục, coi là khuôn vàng thước ngọc. Niềm kính tín tuyệt đối nhiều khi trở thành rào cản lớn nhất đối với ý chí muốn tìm kiếm sự mới mẻ, tính đột phá. Nó khá giống với tình trạng mà câu nói quen thuộc gần như trở thành ngạn ngữ:

"Water, water everywhere and not a drop to drink"

"Water, water everywhere and not a drop to drink" – vẽ bởi Imagine AI

Trải nghiệm bản thân trong khi triển khai nghiên cứu về văn hóa thặng dư sinh thái trong chiến lược mới huy động tài chính cho bảo tồn các vùng sinh quyển có giá trị lớn [2] giúp tôi nhận thức được rõ hơn những điều vừa nêu ở trên. Quá trình rất nhiều gian nan để đưa những ý tưởng mới lạ tới gần với người đọc, đầu tiên phải thuyết phục được những cây bút bình duyệt biên tập. Trong một quãng thời gian dài tính bằng năm trời, công việc này cần vượt qua những mốc nhỏ, để lại dấu ấn giá trị và tính vững vàng của lập luận (cho dù là tính toán thống kê hay logic biện luận). Ở trong triết học Phương Đông, bao gồm cả Việt Nam, những tiến triển, thay đổi nhỏ đó gọi là biến dịch. Nhỏ nhưng cũng có thể quyết định khuynh hướng của những tương lai mới mẻ, cụ thể ở đây là cho số phận một nghiên cứu tâm huyết.

Khả năng nắm bắt giá trị của những yếu tố, dấu hiệu, hay tính kết nối nhỏ, có thể giúp mang lại những hiệu quả đáng kể, đôi khi vượt ra ngoài sự tiên liệu của người triển khai nghiên cứu. Chẳng hạn, sự kế thừa hiểu biết với bài toán [2] nêu trên đã góp phần biến kết nối qua hình tượng đại diện cho sự tồn vong của hệ sinh thái trở nên thuyết phục qua một loài chim quen thuộc: bói cá [3]. Tư tưởng nhân văn với hệ sinh thái vượt thoát khỏi sự chăm chú cố hữu vào khai thác "giá trị dịch vụ hệ sinh thái" chính là một phép "biến dịch" khiến cho những cây bút biên tập của ***Pacific Conservation Biology*** (Viện hàn lâm khoa học Australia) bị thuyết phục.

Một cách logic, mọi sự dịch chuyển đều phải có nguồn gốc của nó. Với tư duy nghiên cứu, triết lý tiếp cận nghiên cứu, bản chất tư duy và con đường thực hành tư duy sẽ có ảnh hưởng gần như quyết định. Một bài báo khá công phu cách đây đã hơn 2 năm trên Tạp chí Kinh tế và Dự báo bàn về độ sâu của chữ "nghiên cứu" [4]. Phương cách tiếp cận với thông tin (cũ-mới) và giá trị của bộ lọc, cách xử lý, chứa đựng cả hành trình tiến hóa từ lịch sử cả chữ viết (tượng hình) mang một đặc trưng khó pha lẫn của lý thuyết mindsponge. Điều thú vị nằm ở chỗ, từ quan điểm về giá trị lớn có thể bắt nguồn của những biến dịch nhỏ của nhận thức, cuốn sách ***Mindsponge Theory*** (MT) cuối cùng cũng ra đời sau đó hơn 2 năm [5].

Với tâm nguyện cùng phát triển MT qua ứng dụng cho công việc tìm kiếm các nghiên cứu tốt hơn, có giá trị lâu bền, không khó để bản thân tôi quan sát được những ứng dụng và dẫn chiếu ban đầu của các tác giả khác đối với MT, khi còn là một ấn phẩm rất mới mẻ. Sớm nhất có thể thấy là nghiên cứu của tác giả Tanaiyo ở Indonesia, thuần túy tìm kiếm giá trị trên khía cạnh thông tin và xử lý thông tin [6]. Tiếp theo là câu hỏi triết học về năng lực cảm xúc của trí tuệ nhân tạo (AI) qua ý niệm đã tồn tại lâu đời, Turing Test, của tác giả Hồ Mạnh Tùng khi hoàn thiện luận án tiến sỹ ở Nhật [7]. Thời điểm này MT đang ở trạng thái bản thảo cuối chờ xuất bản, được tra cứu trên preprint.

Sang tới năm 2023, rất nhiều nghiên cứu đã nhanh chóng ứng dụng các lập luận và logic của MT thành công, tuy nhiên, tôi chỉ kiểm đếm 2 tài liệu học thuật của Leong trên ***Asia Philosophy*** [8] và Ghazanfar ***et al.*** trên ***AIP Advances*** [9]. Nghiên cứu của Ghazanfar ***et al.*** [9] có liên quan trực tiếp tới phương trình vi phân riêng (PDE) đặc tả cấu trúc sóng, và rất sớm dẫn chiếu giá trị của tiếp cận thông tin trong các khoa học tổng quát về tư duy. Bản thân PDE cũng rất gần gũi với khái niệm "dịch" vì khởi nguồn của hệ thống phân tích toán học này trực tiếp liên quan tới ý niệm về "tốc độ biến đổi". Tuy vậy, tác phẩm có liên quan mật thiết hơn với chủ đề nhận thức trong triết học Á Đông lại là của tác giả Leong [8] với tiêu đề "Đối thoại mới về Kinh Dịch–Cuốn sách bàn về thay đổi trong thế giới đầy thay đổi, bất ổn, bất định và nhiễu loạn". Đối với người Việt Nam, Kinh Dịch là tác phẩm lâu đời, có nhiều phản ánh trong đời sống, suy nghĩ, kể cả tâm linh, nhưng phần nhiều mang tính huyền bí, thiên đạo. Leong cung cấp cách nhìn khác, giàu lý tính và liên hệ với thế giới vật chất có xu hướng đo đạc được, và gần gũi với cách nhìn hệ thống giải tích hiện đại hơn. Do đó, việc được xuất bản trên ấn phẩm học thuật là kết cục hợp lý.

Quay trở lại với công việc nghiên cứu và tìm kiếm giá trị học thuật, sức truyền tải giá trị văn hóa xuyên qua thời gian, với thông tin là vật mang và triết lý tiếp cận xử lý là phương pháp luận, chắc chắn đóng vai trò căn bản trong 2 đặc tính mong muốn: (1) Sâu tới cùng tận; (2) Lâu bền. Nhận thức được triết lý này có thể giúp người làm công việc nghiên cứu định tâm lâu dài và vượt qua những thách thức liên tục trên con đường khám phá giới hạn và gỡ bỏ rào cản. Xét cho cùng, văn hóa hướng tới sự trường tồn của sản phẩm nghiên cứu đòi hỏi sự định tâm và công phu như thế, bất kể là ở quy mô lớn hay bé./.

Tài liệu tham khảo

[1] Hoàng, N. M. (2024). Từ nhỏ đến lớn và giai thoại xưa về Poisson. https://kinhtevadubao.vn/tu-nho-den-lon-va-giai-thoai-xua-ve-poisson-28234.html

[2] Nguyen, M. H., & Jones, T. E. (2022). Building eco-surplus culture among urban residents as a novel strategy to improve finance for conservation in protected areas. ***Humanities and Social Sciences Communications***, 9(1), 426. https://www.nature.com/articles/s41599-022-01441-9

[3] Vuong, Q. H., & Nguyen, M. H. (2023). Kingfisher: Contemplating the connection between nature and humans through science, art, literature, and lived experiences. ***Pacific Conservation Biology***, 30(1), PC23044. https://www.publish.csiro.au/PC/PC23044

[4] Hoàng, V. Q. (2021). Suy ngẫm về chữ nghiên cứu 研究. https://kinhtevadubao.vn/suy-ngam-ve-chu-nghien-cuu-20733.html

[5] Vuong, Q. H. (2023). ***Mindsponge Theory***. Walter de Gruyter GmbH. https://www.amazon.com/dp/B0C3WHZ2B3

[6] Tanaiyo, S. (2022). The Determinant Factors of Archives Management for Academic Services in Sultan Amai State Islamic Institute Gorontalo Indonesia. ***International Journal of Economics and Management Research***, 1(2), 133-145. https://doi.org/10.55606/ijemr.v1i2.31

[7] Ho, M. T. (2022). What is a Turing test for emotional AI?. AI & Society. https://doi.org/10.1007/s00146-022-01571-3

[8] Leong, D. (2023). A new dialogue on Yijing-the book of changes in a world of changes, instability, disequilibrium and turbulence. ***Asian Philosophy***, 33(3), 208-232. https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09552367.2023.2196156

[9] Ghazanfar, S., ***et al***. (2023). Exact and solitary wave structure of the tumor cell proliferation with LQ model of three dimensional PDE by newly extended direct algebraic method. ***AIP Advances***, 13(12), 125218. https://pubs.aip.org/aip/adv/article/13/12/125218/2930289

TS. Nguyễn Minh Hoàng

URL: https://kinhtevadubao.vn/bien-dich-kinh-dich-kham-pha-cung-tan-va-van-hoa-cua-su-truong-ton-28269.html